

2. Черногуз О. Твори : у 2-х т. Т. 2. «“Аристократ” із Вапнярки» : сатиричний роман ; «Претенденти на папаху» : сатиричний роман / О. Черногуз. – К. : Дніпро, 1986. – 784 с.
3. Энциклопедический словарь английской литературы XX века. – М. : Наука, 2005. – 541 с.

Калинюшко Олеся – студентка IV курсу інституту філології та журналістики Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Науковий керівник:
кандидат філологічних наук,
доцент Л. Б. Лавринович

Роман О. Токарчук «Бігуни»: час і подорож в інформаційному суспільстві

Актуальність роботи полягає у необхідності аналізу провідної теми творчості сучасної польської письменниці О. Токарчук, яку О. Сливинський означає як «подорож, її антропологічна вартість, пошуки її сучасного наративу» [2, 557]. **Мета** – простежити фрагментарний її аспект: проаналізувати особливості функціонування повільного та швидкого часу в художньому світі роману «Бігуни» О. Токарчук, складові антиномії «рух – безрух» у контексті епохи інформаційного суспільства та визначити смислове навантаження акту подорожі у творі.

В інформаційному суспільстві, зображеному в романі «Бігуни», першорядне місце відведено так званому швидкому часові, який активно витісняє повільний. Реактивні літаки, Інтернет та мобільний зв'язок – неодмінні атрибути інформаційного суспільства, винайдені для економії часу людства, насправді стали причиною тотальної його нестачі. Як зазначає відомий дослідник Т. Еріксен, «мільйони з нас ніколи ще не мали так мало вільного часу, як зараз» [1, 7]. Інформаційна доба «характеризується постійним, приголомшливим і втомлюючим потоком інформації, яка настільки ж багата за можливостями, як і бідна за внутрішньою узгодженістю» [1, 41].

Більшість численних героїв роману О. Токарчук «Бігуни» відчувають себе заручниками нової епохи, яка зусібич атакує хаотичною інформацією, опрацювання якої займає весь вільний час, проте часто не виправдовує затрачених на це ресурсів. У ситуації інформаційного наступу, пише Т. Еріксен, «дефіцитним ресурсом є механізми відбору» [1, 40]. Суголосною є думка, зафіксована в «Бігунах»: «Світу надто багато» [3, 59]; «Здається, єдине, що тепер залишається – це навчитися без кінця вибирати» [3, 59]. Так, змушений обирати мандрівник, який «вряди-годи мусить відвідати Лувр і зупинитися перед єдиною картиною, котру, на його думку, варто побачити» [3, 39], саме тому «місце пейзажних листівок із панорамами старих руїн, листівок, зроблених з амбіцією показати якнайбільше на щонайменшому шматочку паперу, поволі займають світлини, зосереджені на деталях» [3, 272].

Весь роман пронизує протиставлення «рух» та «безрух». Опозиційність цих понять виходить далеко за рамки розмежування мандрівного та осілого способу життя. Вони є основою для визначення домінанти у співвідношенні прагматичного та духовного у глобалізованому світі.

Рух у контексті інформаційної доби стає своєрідною ідеологією, яка обґрунтовує необхідність руху заради самого руху, прочитує його як обов'язковий вимір існування сучасної людини: «... задивлена в течію, я збагнула, що, попри всі небезпеки, кращим завжди буде те, що перебуває в русі, ніж те, що спочиває; що зміна шляхетніша за нерух; що незрушне мусить розпастися, здеградуватися й обернутися в прах, рухоме ж триватиме вічно» [3, 5]. Члени нового суспільства не вважають за потрібне осмислювати, заради чого вони підкоряються цій нав'язливій синхронізації та штучним правилам, більше того, безперервний рух не залишає повільного часу на роздуми над онтологічними та екзистенціальними питаннями. Таким чином, рух у романі – це спосіб відмежуватись від самозаглиблення через пізнання, замінити сокровенне насущним.

Безрух у творі маркується як явище негативне: «Найбільше болить від безруху...» [3, 3]; «Вона понюхала – не пахнув нічим, хіба що ледь-ледь вологою, отим духом безруху, нагло замкнутого складу» [3, 239]. Наявність великої кількості повільного часу призводить до усвідомлення власного існування, що в людини, яка звикла мислити шаблонами та кліше, викликає страх знайти у собі відповіді на

запитання, які можуть зруйнувати її світ, довести його абсурдність та штучність: *«Зрозуміло, що я втрапила у пастку, я впольована. [...] Я хотіла б вийти, але нема куди. Лише моя присутність набуває виразних обрисів, що тремтять, вібрують. Це боляче. Вмить мені відкривається правда: вже нічого не вдієш – я є»* [3, 3].

Отже, рух і безрух в інформаційному суспільстві лише конституують першорядні цінності епохи – практичність та раціоналізм, що ґрунтуються передусім на бажанні регламентувати кожен крок та порух думки людини. Такому типові існування як уособленню обмеження волі людини в романі протиставляється мандрівка, яка набуває сакральних ознак.

Мандрівку у романі «Бігуни» Ольги Токарчук цілком можна розглядати як втечу, адже подорож перестає бути просто рухом, коли мандрівник перестає думати про неодмінне повернення: *«Багато хто вірить, ніби на мапі світу існує досконала точка, в якій час і місце ідеально співіснують. [...] Там можна зустріти велике кохання, наздогнати щастя, виграти в лотерею чи розкрити таємницю, над якою всі даремно б'ються. Там можна знайти смерть»* [3, 79]. Метою подорожі передусім є бажання керувати власним часом, а не бути його заручником: *«Хай час стежить за мною, а не навпаки»* [3, 66]. Мандрівка робить усіх рівними, прибираючи штучні бар'єри, нівелюючи анонімність та дезінтегрованість [1, 66]: *«... дорогою люди змушені бути разом тілесно, зовсім поруч, так, наче метою подорожі є інший подорожній»* [3, 137]. Мандрівка дає можливість залишатися собою, адже усвідомлення власної анонімності дозволяє позбутися зайвого пафосу у спілкуванні: *«Я зовсім не зраділа, зустрівши у чужій країні своїх земляків. Удавала, що не розумію власної мови»* [3, 182]. Справжній бігун, вирушаючи у подорож, непохитно слідує ідеї втечі навіть на рівні думки, для нього перестає існувати все, крім мандрівки: *«Час точиться всередині літака, але назовні його нема [3, 233]; «Вона щаслива, у голові – жодної думки, жодної гризоти, жодних сподівань чи надій»* [3, 250].

Висновок. Мандрівка в романі О. Токарчук «Бігуни» – це перехід у реальність, яка є альтернативою світу часових заборон та обмежень, втеча від суспільства, де панує прагматизм і таврується будь-яка спроба самоосягнення, де духовність повністю витісняється ідеологією руху.

10. *Література*

1. Еріксен Т. Тиранія моменту: Швидкий і повільний час в інформаційну добу / Т. Еріксен ; [пер. з англ. Віктора Дмитрука]. – Львів : Кальварія, 2004. – 196 с.
2. Сливинський О. «Між паломництвом і втечею: подорож у романах Ольги Токарчук» / О. Сливинський // Літакцент : альманах. – К. : Темпора, 2010. – Вип. 2 (4). – С. 557–560.
3. Токарчук О. Бігуни: роман / О. Токарчук ; [пер. з пол. О. Т. Сливинського]. – К. : ТОВ «КЕТС», 2013. – 416 с.

Кирилова Таїсія – студентка VI курсу інституту іноземної філології Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Науковий керівник:
кандидат філософських наук, професор,
завідувач кафедри англійської філології
Л. І. Булатецька

**Мовні засоби вираження біблійної алюзії
в творах В. Шекспіра**

Тривалий час культура християнського світу звернена до Біблії, яка є джерелом моральних, духовних та етичних істин і настанов. Біблійні висловлювання можна вважати прецедентними текстами, які є готовими інтелектуально-емоційними блоками, стереотипами, зразками, і вживаються як інструмент, що полегшує і прискорює здійснення переходу мовної особистості із «фактологічного» контексту думки на «ментальний» і навпаки.

Сучасний стан вивчення англійської класики якнайкраще можна оцінити за напрямом розвитку шекспірознавства. Звернутися ж до критичного дискурсу Норттопа Фрая спонукає ще й те, що загальний доробок канадського міфокритика в Україні відомий, а от його погляди на Шекспіра (і на шекспірову комедію зокрема) знані менше, хоча цілком заслуговують на висвітлення [5].

Актуальність обраної теми диктується увагою сучасної лінгвістики та шекспірознавства до вивчення біблійної алюзії та відсутністю